

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของเด็ก ค้อยโอกาส จังหวัดเชียงใหม่ โดยได้ประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัย ได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การเลือกพื้นที่ดำเนินการและกลุ่มเป้าหมาย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การตรวจสอบข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการมีส่วนร่วม เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดแนวทางการ ศึกษาวิจัยและการสร้างเครื่องมือ รวมทั้งแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากอาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิและ ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่เกี่ยวข้องจากนั้นได้นำแนวคิดดังกล่าวไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ใน สาขา แล้วจึงลงมือเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนามเพื่อเริ่มต้นศึกษาข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2. การเลือกพื้นที่ดำเนินการและกลุ่มเป้าหมาย

กำหนดโรงเรียนเป้าหมาย

กำหนดโรงเรียนเป้าหมายที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ โรงเรียนบ้านห้วยทราย ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ซึ่งจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับชั้นประถมศึกษา

ลักษณะของโรงเรียน

1. เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับประถมศึกษา มีจำนวนครูทั้งหมด 6 คน และจำนวนนักเรียนทั้งหมด 75 คน
2. เป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัยได้รับรู้สภาพปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนบางส่วนที่ส่งผลต่อปัญหาด้านสุขภาพของนักเรียน โดยเฉพาะด้านอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนระดับประถมศึกษา
3. ผู้บริหารและคณะครูเห็นความสำคัญของปัญหาการวิจัยและยินดีให้ความร่วมมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคลให้แก่นักเรียน และมีความมุ่งมั่นในการทำงานอย่างจริงจัง

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมในกระบวนการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอนของอกิณ ระพีพัฒน์และเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง มีดังนี้

1.1 ตัวแทนเด็กด้อยโอกาสที่มีอายุระหว่าง 9 – 12 ปี โรงเรียนบ้านห้วยทราย ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 12 คน โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้

- 1.1.1 เป็นเด็กนักเรียนด้อยโอกาสที่ไม่ได้ถือสัญชาติไทย
- 1.1.2 นักเรียนสามารถอ่านและเขียนหนังสือได้
- 1.1.3 นักเรียนสมัครใจและมีความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมการวิจัยได้

ตลอดโครงการ

1.2 ตัวแทนผู้ปกครองเด็กด้อยโอกาสจำนวน 10 คน

1.3 ครูโรงเรียนบ้านห้วยทราย จำนวน 6 คน

2. กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมในการปฏิบัติโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคลของเด็กด้อยโอกาส คือ เด็กด้อยโอกาสชั้น ป.4 – 6 โรงเรียนบ้านห้วยทราย ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 34 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกและกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ตัวผู้วิจัย เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการวิจัย เพราะการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวผู้วิจัยกับเด็กด้อยโอกาส ผู้ปกครอง และครู โรงเรียนบ้านห้วยทรายผู้วิจัยต้องสร้างความรู้จักคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง

2. แบบสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ พูดคุยทั่วไปแต่มีจุดมุ่งหมายว่าต้องการข้อมูลเรื่องใด โดยทำการสัมภาษณ์ เด็กด้อยโอกาส ผู้ปกครองและครู โรงเรียนบ้านห้วยทราย

3. แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นข้อมูลที่ใช้เก็บข้อมูลในการวิจัย โดยใช้สำรวจสภาพทั่วไปของโรงเรียน ดังนี้

- สภาพแวดล้อมของโรงเรียน
- การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม

4. แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้สำหรับบันทึกรายละเอียดจากการสังเกต การสัมภาษณ์และการเข้าร่วมกิจกรรม

5. เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูปเพื่อบันทึกภาพ ผู้วิจัยจะได้ใช้ ในขณะที่ปฏิบัติการเก็บเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

4. การดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการระบวนการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

1.ขั้นเตรียมการ

1.1. ผู้วิจัยขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียนในการนำกระบวนการวิจัยดังกล่าวมาใช้ในโรงเรียน โดยแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนในกระบวนการวิจัยและขอความร่วมมือในการเข้าร่วมกระบวนการวิจัย

1.2. สร้างความสัมพันธ์กับโรงเรียนและตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน ได้แก่ คณะครู นักเรียนและตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน

ขั้นนี้ผู้วิจัยสร้างความสัมพันธ์กับโรงเรียนโดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย กระบวนการวิจัย และสร้างความตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบซึ่งผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้อง 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายผู้วิจัย ฝ่ายนักพัฒนา และฝ่ายผู้ปกครอง ซึ่งแต่ละฝ่ายประกอบด้วย

ฝ่ายผู้วิจัยประกอบด้วย ผู้วิจัย 1 คน มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเป็นผู้สนใจศึกษาค้นคว้าการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและมุ่งหวังที่จะนำวิธีการวิจัยดังกล่าวมาเป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคลให้แก่เด็กนักเรียนด้วยโอกาสโดยมีบทบาทที่สำคัญ คือ เป็นผู้ประสานงานและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตลอดกระบวนการวิจัย

ฝ่ายนักพัฒนาประกอบด้วยคณะครูในโรงเรียน 6 คน และตัวแทนนักเรียน 12 คนมีส่วนเกี่ยวข้องโดยมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน และมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคลให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียนและให้ความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตลอดกระบวนการวิจัย

ฝ่ายผู้ปกครอง ประกอบด้วยตัวแทนผู้ปกครองเด็กนักเรียนด้วยโอกาสชั้น ป.4 – ป.6 จำนวน 10 คน มีส่วนเกี่ยวข้องคือ มุ่งหวังให้บุตรหลานได้รับการพัฒนาในทุกๆด้าน โดยเฉพาะในการมีพฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคลที่เหมาะสม ดังนั้นบทบาทสำคัญของฝ่ายนี้ คือ การตระหนักถึงความสำคัญในการมีพฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคลที่ดีให้แก่บุตรหลานของตนเองและการมีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคลตั้งแต่การร่วมค้นหาปัญหา วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การร่วมตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา การร่วมปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผนการร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมของโครงการ และการร่วมติดตามผล

1.3. ประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในกระบวนการวิจัย เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนและกระบวนการวิจัยและร่วมกันดำเนินงานตามกระบวนการวิจัย ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการวิจัย

2. ขั้นตอนดำเนินการ

ขั้นการดำเนินกระบวนการวิจัยทั้ง 5 ขั้นตอน ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1. การร่วมค้นหาปัญหา วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข (ดำเนินการใน สัปดาห์ที่ 1, วันที่ 2 และ 3 ธันวาคม 2554)

ในขั้นตอนนี้มีผู้เข้าร่วมดำเนินการวิจัย คือ

- 1.ตัวแทนเด็กด้อยโอกาส จำนวน 12 คน
- 2.ตัวแทนผู้ปกครองเด็กด้อยโอกาสจำนวน 10 คน
3. ครู โรงเรียนบ้านห้วยทราย จำนวน 6 คน

การดำเนินงานในวันที่ 2 ธันวาคม 2554

2.1.1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของแต่ละฝ่ายวิเคราะห์สภาพปัญหาที่ผ่านมาในอดีตและสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคลของเด็กด้อยโอกาส โรงเรียนบ้านห้วยทราย เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาด้านอนามัยส่วนบุคคล และเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข้อเท็จจริงความคิดเห็นของแต่ละฝ่าย โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็น และร่วมกันหาข้อสรุปที่ทุกคนเข้าใจและยอมรับร่วมกันถึงสาเหตุที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับปัญหาด้านอนามัยส่วนบุคคล โดยกำหนดประเด็นในการวิเคราะห์เช่น สาเหตุที่ทำให้ให้นักเรียนมีปัญหาด้านสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลมีอะไรบ้าง โดยการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบ่งกลุ่มย่อยอภิปรายแสดงความคิดเห็น จากนั้นจึงนำข้อคิดเห็นที่ได้รวมกันเป็นภาพใหญ่และช่วยกันต่อเติม และหาข้อสรุปร่วมกันทั้งสามกลุ่ม โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

วันที่ 2 ธันวาคม 2554 ทำการสนทนากลุ่ม โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้

เวลา 10.00 น. การสนทนากลุ่มของตัวแทนเด็กด้อยโอกาสทั้ง 12 คน

เวลา 13.00 น.การสนทนากลุ่มของตัวแทนผู้ปกครองทั้ง 10 คน

เวลา 16.00 น. การสนทนากลุ่มของคณะครูทั้ง 6 คน

- ผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่มในหัวข้อ “สุขภาพอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยทราย” โดยจัดการสนทนากลุ่มขึ้น 3 ครั้ง กับ 3 กลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ตัวแทนนักเรียนและตัวแทนผู้ปกครองโรงเรียนบ้านห้วยทราย โดยมีรายละเอียดและขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การสนทนากลุ่มของตัวแทนเด็กนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยทรายจำนวน 12 คน มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

- วิทยากรกล่าวทักทาย แนะนำตัวและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดประชุมในครั้งนี้

- กิจกรรมกลุ่มสร้างความสัมพันธ์ ใช้กิจกรรม “ภาพแทนฉัน”

- แจกกระดาษให้นักเรียนคนละ 1 แผ่นและให้ตอบในหัวข้อ “นักเรียนทราบหรือไม่ว่าพฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคลนั้นเกี่ยวข้องกับเรื่องใดบ้าง” นำเสนอที่ละคนจนครบทุกคน ผู้วิจัยเสริมความรู้ในประเด็นพฤติกรรมสุขภาพอนามัยส่วนบุคคล หลังจากนั้นตัวแทนเด็กนักเรียนเล่าถึงพฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคลของตนเอง (โดยมีกติกาคือ ห้ามผู้ฟังวิพากษ์วิจารณ์ใดๆทั้งสิ้น แต่สามารถถามหรือแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้หลังจากที่ผู้พูด พูดจบ)

- แบ่งกลุ่ม 3 กลุ่มกลุ่มละ 4 คนให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มเล่าถึงพฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคลของตนเองให้สมาชิกในกลุ่มฟังจนครบทุกคน (โดยมีกติกาคือ ห้ามผู้ฟังวิพากษ์วิจารณ์ใดๆทั้งสิ้น แต่สามารถถามหรือแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้หลังจากที่ผู้พูด พูดจบ) หลังจากนั้นให้แต่ละกลุ่มช่วยกันวิเคราะห์ในประเด็นคำถาม ดังต่อไปนี้

1.ปัญหาด้านสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลของเด็กนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยทรายมีอะไรบ้าง

2.แต่ละปัญหามีสาเหตุมาจากอะไร

3.ถ้านักเรียนอยากมีสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคลที่เหมาะสมควรทำอย่างไร

- ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานหน้าห้องประชุม โดยเปิดโอกาสให้แต่ละกลุ่มซักถามได้ หลังจากนั้นเสนอหมดทุกกลุ่ม ให้ทุกกลุ่มเขียนประเด็นที่ร่วมกันวิเคราะห์ลงในกระดาษแผ่นใหญ่ เพื่อให้นำเสนอในวันต่อไป

- วิทยากรสรุป และนัดวันประชุมใหม่ พร้อมทั้งกล่าวปิดการประชุม

2. การสนทนากลุ่มของตัวแทนผู้ปกครองโรงเรียนบ้านห้วยทรายจำนวน 10 คน มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

- วิทยากรกล่าวทักทาย แนะนำตัวและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดประชุม ในครั้งนี้

- วิทยากรเกริ่นนำเรื่องสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลโดยเป็นการให้ความหมาย ยกตัวอย่างพฤติกรรมที่เกี่ยวกับอนามัยส่วนบุคคล ผู้วิจัยถามคำถาม “ท่านคิดว่าบุตรของท่านยังมีพฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคลที่ไม่ดีหรือไม่” โดยให้ผู้ปกครองเล่าถึงพฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคลของบุตรตนเอง

- หลังจากนั้นแบ่งกลุ่มผู้ปกครองออกเป็น 2 กลุ่มกลุ่มละ 5 คน โดยให้ทั้ง 2 กลุ่มวิเคราะห์ ในประเด็นคำถามดังต่อไปนี้

1. สภาพปัญหาด้านอนามัยส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นกับบุตรของท่าน
2. สาเหตุของปัญหาด้านอนามัยส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นว่าเกิดจากปัจจัยใดบ้าง
3. วิธีป้องกัน/ แก้ไขปัญหาด้านอนามัยส่วนบุคคล

- ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานหน้าห้องประชุม โดยเปิดโอกาสให้แต่ละกลุ่มซักถามได้ หลังจากนั้นนำเสนอหมดทุกกลุ่ม ให้ทุกกลุ่มเขียนประเด็นที่ร่วมกันวิเคราะห์ลงในกระดาษแผ่นใหญ่ เพื่อให้นำเสนอในวันต่อไป

- วิทยากรสรุปปัญหา อาการ และสาเหตุอีกครั้ง ผู้เข้าร่วมประชุมซักถาม และกล่าวปิดการประชุมพร้อมนัดหมายในครั้งต่อไป

3. การสนทนากลุ่มของครูโรงเรียนบ้านห้วยทรายจำนวน 6 คน มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

- วิทยากรกล่าวทักทาย แนะนำตัวและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดประชุม ในครั้งนี้

- ครูแสดงความคิดเห็น/สนทนากลุ่มในประเด็นคำถามดังต่อไปนี้

1. ปัญหาสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยทราย ที่ผ่านมามีอะไรบ้างและปัญหาด้านอนามัยส่วนบุคคลในปัจจุบันที่ยังคงมีอยู่มีอะไรบ้าง

2. สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาเหล่านั้น/ที่ทำให้ปัญหาเหล่านั้นยังคงมีอยู่

3. แนวทางแก้ไขปัญหาด้านอนามัยส่วนบุคคลเพื่อให้เกิดความยั่งยืนควรทำอย่างไร

การดำเนินงานในวันที่ 3 ธันวาคม 2554

- ผู้วิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกฝ่าย นัดรวมตัวกันที่หอประชุมโรงเรียนบ้านห้วยทราย
- ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่ม (ตัวแทนเด็กด้อยโอกาส ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนครู) ออกมานำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่มช่วยกันวิเคราะห์ในวันที่ 2 ธันวาคม 2554 ให้ที่ประชุมใหญ่ฟัง ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ทราบปัญหาและปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลของเด็กนักเรียน ทำให้ทุกฝ่ายรับรู้ถึงปัญหาด้านอนามัยส่วนบุคคลที่ยังคงมีอยู่

- หลังจากนั้นแบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่มแต่ละกลุ่มจะประกอบไปด้วย ตัวแทนนักเรียน ผู้ปกครองและครู ผู้วิจัยได้ทำการแจกกระดาษเปล่าให้กับทางกลุ่ม แล้วให้แต่ละกลุ่มเขียนเสนอในประเด็นสาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีปัญหาด้านสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลกลุ่มละ 3 – 4 ข้อ จากนั้นนำมารวบรวมคัดเลือกประเด็นสาเหตุที่เหมือนกันไว้ด้วยกัน และที่ต่างกันอย่างแยกออกไว้ต่างหาก แล้วระดมความคิดเห็นและหาข้อสรุปถึงสาเหตุของปัญหา

- แต่ละกลุ่มระดมความคิดเห็นเพื่อร่วมกันภายในกลุ่มสร้างภาพฝันที่ต้องการให้เกิดขึ้นในประเด็น “นักเรียนที่มีพฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคลที่เหมาะสมมีลักษณะอย่างไร” เขียนลงในกระดาษแล้วนำเสนอให้ที่ประชุมใหญ่ทราบ

2.2. การร่วมตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา (ดำเนินการในสัปดาห์ที่ 1 วันที่ 4 ธันวาคม 2554)

เป็นขั้นการนำความคิดของแต่ละบุคคล (ตัวแทนเด็กด้อยโอกาส จำนวน 12 คน, ตัวแทนผู้ปกครองเด็กด้อยโอกาสจำนวน 10 คน และครู โรงเรียนบ้านห้วยทราย จำนวน 6 คน) เข้ามาช่วยให้โรงเรียนสามารถกำหนดโครงการที่ช่วยให้การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลของเด็กนักเรียนด้อยโอกาสบรรลุตามเป้าประสงค์หรือตามภาพที่ทุกคน

ร่วมกันสร้างไว้ โดยการกำหนดให้ทุกกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรม เขียนโครงการที่ต้องการให้มีหรือเกิดในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ กลุ่มเล็กนำกิจกรรมมานำเสนอให้ที่ประชุมใหญ่พิจารณา จากนั้นจึงกำหนดแนวทางปฏิบัติเป็นการนำเอาวิธีการสำคัญหรือโครงการที่ได้ตกลงยอมรับร่วมกันมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการอย่างละเอียด ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการต่าง ๆ ที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนด้วยโอกาสชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ทุกคนร่วมวางแผนในการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

- วัตถุประสงค์
- รายละเอียดกิจกรรม
- สถานที่ดำเนินการ
- อุปกรณ์ดำเนินงาน
- ระยะเวลาดำเนินการ
- งบประมาณ
- แหล่งงบประมาณ
- วิธีการประเมินผล
- ผู้รับผิดชอบ

2.3. การร่วมปฏิบัติงานตามแผน (ดำเนินการสัปดาห์ที่ 2 – 7 เป็นเวลาทั้งหมด 6 สัปดาห์)

เป็นขั้นตอนที่นำโครงการที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 การร่วมตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา มาใช้เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเด็กด้อยโอกาสทั้ง 34 คน โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมลงมือปฏิบัติงานตามโครงการที่ได้ร่วมกันค้นหาปัญหา วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางการแก้ไข ในระหว่างการทำงานในกระบวนการวิจัยอยู่นั้น ผู้วิจัยได้ใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกระบวนการวิจัย เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำชั้น พ่อแม่ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน เป็นต้น

2.4. การร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรม (ตัวแทนเด็กด้อยโอกาส จำนวน 12 คน, ตัวแทนผู้ปกครองเด็กด้อยโอกาสจำนวน 10 คน และครูโรงเรียนบ้านห้วยทราย จำนวน 6 คน) เด็กนักเรียนด้อยโอกาส ผู้ปกครองและครูร่วมรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการดำเนินงานตามโครงการ เช่น

พฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคลของเด็กด้อยโอกาสดีขึ้น เกิดความสามัคคีในหมู่คณะและเกิดความสนิทสนมที่เพิ่มขึ้น เป็นต้น

2.5. การร่วมติดตามผล (ติดตามผลในสัปดาห์ที่ 9 หลังจากสิ้นสุดการทำโครงการทั้ง 3 โครงการแล้ว 2 สัปดาห์) เมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานตามโครงการที่วางไว้ 2 สัปดาห์ ฝ่ายผู้วิจัย ผู้ปกครอง เด็กนักเรียนและครู (ตัวแทนเด็กด้อยโอกาส จำนวน 12 คน, ตัวแทนผู้ปกครองเด็กด้อยโอกาสจำนวน 10 คน และครูโรงเรียนบ้านห้วยทราย จำนวน 6 คน) ร่วมกันติดตามผลการดำเนินโครงการ

5. การตรวจสอบข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อความครบถ้วนครอบคลุมในเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถตอบปัญหาของการวิจัยได้ชัดเจน โดยผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลทุกครั้งที่ทำกรเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งวิธีการตรวจสอบข้อมูลมีดังนี้

1.1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยตรวจสอบแหล่งข้อมูลที่ได้มาซึ่งประกอบด้วยแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ แหล่งบุคคล และดูว่าข้อมูลที่ได้มาจากจุดต่างๆเป็นข้อมูลที่เหมือนกันหรือไม่ ถ้าหากข้อมูลที่ได้มาเหมือนกันหรือซ้ำๆกัน ผู้วิจัยถือว่าข้อมูลนั้นเชื่อถือได้และเป็นข้อมูลจริงแล้วจึงบันทึกข้อมูลไว้

1.2. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การจดบันทึกปรากฏการณ์ การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม พร้อมทั้งศึกษาข้อมูลจากเอกสารประกอบ

2. สมุดบันทึกสุขภาพ “รักษอนามัย” ใช้เพื่อบันทึกการตรวจสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลของเด็กนักเรียนทั้ง 34 คน โดยผู้ตรวจสุขภาพ ได้แก่ ครู เพื่อน และผู้ปกครอง

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การจดบันทึกปรากฏการณ์ การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม เมื่อนำมาตรวจสอบข้อมูลแล้ว ซึ่งนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดหมวดหมู่ ตีความหมาย และนำเสนอโดยการบรรยายเชื่อมโยงตามกรอบแนวคิดในการวิจัย